

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjajukért kapják. — Nemtagok részére előzetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetést penzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Ellenészrevételek.

Bournáz Ernő Észrevételeire.

(Lásd a „Közművelődés“ folyó évi 10. és következő számait.)

— Folytatás. —

B. E. abban is ellentmondást lát, hogy Coronis nympha előbb Apollót szerette, azután pedig Ischyst. De arról ki tehet, ha mind Apollót, mind pedig Ischyst a Messiást helyettesíti; s ha a Messiás és annak anyja között, a megtestesülés előtt, páratlanul gyengéd és legszentebb szerelmi viszony létezett?!

B. E. azt sem hiszi, nem fogadja el, hogy az Apollo és Coronis nympha fia: Asklepios-Aesculap alatt is az eredeti valóságban, maga a Messiás rejlik. — Ez elég baj reám nézve, aki jól tudom, hogy a hit, remény és szeretet, isteni erény, és így csak az Úr Isten egyedül képes azokkal valakit megáldani. — Mit tegyek tehát? hogyan győzhetem meg ellenfelemet arról, hogy nekem e részben igazam van? Valóban: „Magna petis Phaëton!“ De azért nézzünk szembe ezen legyőzhetetlennek látszó óriás hídralval is.

Mar magát a görög Asklepios szót is a tudósok a szintén görög Asklepios-szal teljesen azonosnak lenni tartják (Potter ad Lycophron Alexandra v. 1054) Az Askeiopoios szó pedig oly valakit jelent, a ki nem engedi, hogy mas rothadást lásson, tehát egyértelmű a feltámasztóval. S csakugyan épen ilyen volt a mythologiában Aesculap, a valóságban pedig a Messiás, vagyis maga Jézus Krisztus; aki már saját feltámadása előtt is feltámasztá Lázárt, fel a Jairus leányát, s fel a naimi özvegyasszony egyetlen fiát is. Ő megjövendölte vala, hogy, ha megölik: harmadnapra feltámad. Ő monda: Én vagyok a feltámasztás, s az élet; aki énbenem hiszen, ha meghal is, élni fog, és én feltámasztom őt az utolsó napon. (Joan. 11. 25) Ő róla írta vala már Jób is: »Hiszem, hogy az én Megváltóm-Messiásom él és az utolsó napon a földből feltámadok . . . s az én testemben

látom meg az én üdvözítő Istenemet«. (Job. 19. 25) Ő róla írta szent Dávid: »Nem hagyod, oh Isten! pokolban lelkemet és nem engeded, hogy a te Szented- a Messiás rothadást lásson.« (Psal. 15).

De mit is vesződöm én ezekkel? Sokkal hamarabb végzünk, ha azt kérdem én B. E. urtól: hiszi-e elfogadja-e azokat, miket a pogányok Aeskulapról hittek s mit a mythologia ő róla mind ez ideig hiven fentartott, név szerint: hiszi-e, hogy ő még halottakat is támasztott fel? Igen, vagy nem? Mert, ha hiszi: akkor azt is el kell hinnie, hogy ő csakugyan a Messiás helyett szerepelt a pogányoknál; miután az is áll, hogy valóságos halottakat csak egyedül az élet és halál ura, a mindenható Isten támaszthat új életre; valamint áll az is, hogy az örök Atya a külső, érzéki, anyagi világra nézve mindent a Fiu, tehát megint csak a Messiás által tesz. S lám, épen ezért állítom én azt, hogy még a halottakat feltámasztani képes Aeskulap is magát a Messiás helyettesíti a mythologiában. — Ha pedig azt sem hiszi, nem fogadja el, mit a hitregészet Asklepiosról regél, akkor mondja ki tisztán, hogy: semmit sem hiszek. Ez legalább érthető nyilatkozat lesz.

B. E. azt sem hiszi, nem fogadja el, hogy a Cyclopsok alatt a kevély vagy bukott angyalok is értődhetnek. — Én a Cyclopsok hitregéjét itt egész terjedelmében nem tudván közölni, minthogy arra szűk e lap tere: azért csak azt kérdem, hogy a mythologia eme szavai mit jelentenek: Coelus-Uranus az ő fiait, a Cyclopsokat megkötözte s lehányta a Tartarusba? (Apollodor. 1. 1. §. 2.) Bizony alig hibázunk, ha kimondjuk nyiltan, hogy az épen úgy hangzik, mintha csak sz. Péter apostol eme szavait hallanók: »Isten az angyaloknak, kik vétkeztek, nem kegyelmezett, hanem őket a sötétség lánczaival megkötöztetve, pokolra taszítá, hogy ott az ítéltre fogva tartatnának« (2. Petr. 2. v. 5. Judae v. 6.)

B. E. nem érti, s épen azért képtelenségnek tartja azt is, hogy szerintem Hermes-Merkur igen

gyakran a jó, — de aztán akárhányszor a rossz angyalokat, tehát az ördögöket is képviselte a pogányoknál. Pedig ez tökéletesen úgy van. — Azonban itt is az a baj reám nézve, hogy ily fontos kérdést néhány sorban vajmi nehéz feladat bizonyítani, eldönteni. Merkur-Hermes a Coelus-Ég-Nap, vagy a Jupiter fia, és így szellemi lény, angyal volt. Itt Merkurról, mint jó angyalról, egy szót sem szölok, miután azt gyanítom, hogy a tanár ur is hajlandó azt elfogadni.

Merkurban, mint a család, lopás, alattomos felfangosság istenében, ki még a Jupiter kormánypálcáját is ellopta, magához ragadta vala, s ki annak villámai, menyköveit is majdnem hatalmába keríté: már nem a jó, hanem egyenesen a bukott angyalokra, az ördögökre ismerhetünk. Sőt Merkurban, mint a hárfá feltalálójában is magára Luciferre gondolhatunk, Izaiás ama szavai szerint: »Letaszított pokolra dicsőséged hárfád zengésével együtt . . . Hogyan estél le az égből te Hajnalcsillag Lucifer! ki azt mondogt vala szivedben . . . fölemelem Istennek csillagai fölé királyi széket . . . Hasonló Istenek a Fölségeshez (Isai 14). Innen van a mythológiában a Zeus kormánybotjának és villámainak elrablása kísérlete Merkur által.

B. E. szerint: Apolló és Hermes között állandó baráti viszony keletkezett. Hogy lehetne tehát ezen viszonyt a Messiás és ördög közöttire vonatkoztatni?! S még hozzáadja azt is, hogy: ime a kinyilatkoztatási magyarázat itt is cserben hagy bennünket. — Csakhogy ezt már nem én állítom, hanem B. E. ur; őt pedig *rendesen* cserben hagyja nemcsak a kinyilatkoztatási, hanem akár hányszor még mástéle magyarázat is. Az én magyarázatom pedig, legalább is itt, nem hagy engem cserben, miután én határozottan azt állítom, hogy Merkur alatt, igen gyakran magok a jó angyalok is értetődnek, és így mért ne lehetett volna Apolló-Messiás és a jó angyalok között állandó baráti viszony?

A Trója építésének alapos magyarázata igen messze vezetne; azért azt teljesen mellőzöm. Apollóról, mint Trója egyik legfőbb építőjéről is hallgatók. Amit pedig B. E. Poseidonról vagyis Neptunról mond, hogy alatta csupán csak a személyített-personifikált tenger és általában a vizek értendők és soha senki és semmi más: azt én részemről soha sem fogadom el. Ennek nyíltan ellentmond az összes mythológia és annak minden rendszere. Ugyanis, valamint a teremtés után azonnal az Ur Lelke a Szentlélek lebegt-vitetett-ferebatur a vizek fölött: úgy látjuk azt is, hogy a pogány népek hitregéiben is a vizek fölött mindenütt lebegve tűnik fel egy istenség, majd egy, majd más nevezett alatt. Ilyen vala az indusoknál Brahma, Vischnu vagy Siva; az egyiptomiaknál Kneph, a görögöknél Poseidon, a rómaiaknál Neptun, stb. A víz eszméje a Szentlélek eszméjétől az isteni kinyilatkoztatásban is majdnem elválaszthatlan. Így, midőn Krisztus a Jordánban sz.

Jánostól megkereszteltetett. a Szentlélek alá szállott és Jézus felett lebegett. Krisztus is azt mondá: »A ki újra nem születik *vizből és Szentlélekből*, be nem mehet menyeknek országába.« (Joan 3.5) »Aki szomjuhozik, jöjjön hozzám és igyék — mondá Jézus. — Annak, aki én bennem hiszen . . . belsejéből az élő víz forrásai fognak feláradni. Ezt pedig mondá a Lélekről, melyet veendőek valának a benne hívők, mert még nem adatott vala a Szentlélek« (Joan. 7. 37—39) De maradjunk még egy kissé Poseidon-Neptun mellett.

B. E. azt mondja, hogy »a vizek építő s romboló hatása az istenségre átvitetett, s így csodálkozhatunk-e, ha a Mythus szerint Poseidon várost épített, s ha ő építette a Tartarus feltörhetlen kapuit is?« — Bizony ezen szavak komoly megfontolást érdemelnek; mert ezekből tisztán látjuk, hogy B. E. Poseidonban csupán a víz, a tengerek eszméjét látja és s mmi egyebet, s hogy a víz eszméje képes a tanár ur szerint várost építeni, stb.

De hát ugyan mit jelentenek ezen szavak? Ez ugyanis egyszer azt jelentené, hogy egy pusztaszmé-ide a képes várost építeni, stb.

Még azt is bátor vagyok megjegyezni, hogy Kronos három fia: Zeus, Pluton és Poseidon, a világhatalom felett megosztott, s hogy ekkor Zeus az eget, Plutó a szárazföldet, Neptun-Poseidon pedig a vizeket és a tengereket kapta osztályrészül. S ha ezt tudja — ezt pedig lehetetlen nem tudnia — akkor hogyan vélekedik a tanár ur a Poseidon más két testvéréről, Zeus és Plutóról, valjon ezek is csak pusztaszmét, t. i. az ég és föld eszméjét képviselték és egyebet semmit?! Ha ezen kérdésre »igenne« felel: akkor az annyit tesz, hogy legalább a pogány görögöknek sem az égen, sem a földön, sem a tengerben vagy tengeren semmi de semmi személyes istenök nem volt, — a mi tökéletesen egyértelmű a legbevégzettebb atheismussal istentagadással!!! — Ha pedig kész elismerni, hogy már Zeus és Plutó — habár csak költött — de azért mégis személyes istenségek és nem pusztaszmék voltak: akkor ezen személyi tulajdonságot Poseidontól sem tagadhatja meg. — S ha ezek ellenében a tanár ur azt állitná, hogy az ég, föld és tengerek maguk voltak az istenek: ez annyit jelentene, hogy az égen, földön és a tengerben minden létező lények valóságos istenek; — úgy ez megint nem bevégzett valóságos Pantheismus-e?!

B. E. azt sem hiszi, hogy az Apollóval a zenében versenyző Marsyas, sőt még maga az istenek örömet és gyönyörűségét képező s általában mindig igen kedélyes Pán is, magát az ördögöt jelölne a mythológiában. Pedig ez is úgy van.

Marsyas ugyanis Apollodor szerint (l. i. c. 4. §. 2.) az Olympus vagyis az Ég- a mennyország fia volt, és oly kiállhatlanul büszke, nagyravágyó, kevély és felfuvalkodott, hogy magát nem állította Apollóhoz a Messiáshoz hasonlítani, de sőt annál még

külön b akart lenni : azért is hárfaversenyre hívta ki Apollót, — de Apellótól legyőztetvén, keservesen meg is lakolt érte. Ez a hitrege. A valóság pedig erre nézve az, hogy a kevély angyalok is az ég, a menyország, a paradicsom gyermekei valának, s hogy a kevély angyalok feje, vezére Lucifer is így szóla: Fölmegyok az égbe. Fölmagasztalom Istennek csillagai felett királyi széketem, ... s hasonló leszek a Fölségeshez-Istenhez. Erre Izaiás azt mondja: De azért letaszított pokolra dicsőséged hárfád zengésével együtt... Hogyan estél le az égből te Lucifer-Hajnalszín, stb. (Is. 14.) De Pánnak is maga az ég istene Zeus volt az atyja s Hybris, maga a Kevelység volt anyja; s hogy ő már születe után azonnal elszókött vala az Istennek tarsaságából, hogy őt az örökszűz nymphek, az angyalok neveltek fel, hogy ő egy ideig a nympuak elnöke és vezére vala, min Lucifer a kevély angyaloké. S ha Marsyasnak a hártája ugy Pánnak a síjja vala oly világhírű. — Erre nézve pedig Ezekiel így ír vala (Ezech. 28.) „Így szól az Ur Isten: Te a hasonlatosság pecsetje . . . Te az Isten paradicsómanak (Olympus) gyonyorúságában valál. A dobok és sípok eredetű napján is keszen állának. Te valál a .. védő kerub; Istennek szent hegyére alítalak (epen mint Pán) ..Tökéletes valál eredetű napjától fogva, amíg gonoszság nem találták tebeened... Ugyanazert letaszítottalak teged az Isten negyeri (az Olympoi, az égből)... Feltávoalkodék a te szived (Hybris) ekessegedben... azért a földre letaszítottalak teged és a királyok (mint Pán Merkur) színe ciejébe viszlek teged.“ Mar ez is sok. Hatha meg a világhírű tudós orientalista Kircher Athanasz ama szavait is megfontoljuk (Obeliscus Pamphilius I. 4. pag. 261), „A Satyrok, Silenek, Faunok, Sylvanusok és Panok (pedig épen nyen vala Marsyas és Pán is) a zsidóktól: Semineknek nevezetnek, szorok durvaságai; amelyek bizonyos negyi, magányos helyeken i remszörnyek, vagyis szentelen bűja ördögök, akiket mi Incubus vagy Succubusoknak, elbálo, megterelőz lelkeknek nevezünk. Az ördögök ugyanis kecskebak alakjában meg az embereken is úzik olykor az ók övöit, rejtélyes, titkoszerű bujaságukat. Ez okból a kaldeai szentírás értelmezője is Mózes 3-ik könyvének Leviticus 17. része 7. versében Scherim helyett Sedimet tett, fordított, ami annyit tesz, mint Rész szentem; az arabok pedig itt Elschadim-ot használnak azaz: Satant, ördögöt. — Eusebius caesarei püspök is Dorphyrusból Pánnak következő szavait idézi: „Mivel én na ando vagyok, Pán fogadalmának, született Istennek nevezetem, tehát Messiásnak. (Lucifer is azt monda: Hasonló leszek a Fölségeshez-Ero similis Altissimo.) kettős szarvúak kettős labbal és a kecskebaknak kéjelgő labzáraival.“ É a jeles püspök hozzáadja: „Pán tehát itt már nem annyit, mint a világegyetem jelképezője, hanem inkább egy ördög, s hogy ő itt magát leírta“ stb. Miért is maguk a művészek valahányszor ezen ördög képét ábrázolták, festették, a fenebb leirt alakot utánozták, — mondja a jeles főpap.

Szent Jeromos is, remete Sz. Pál életében, egy épen ideillő történetecskét beszél el. Elykor ugyanis remete Sz. Antal Sz. Pált az erdőben keresvén: egy olyan alakulény nyel találkozott, a milyen Pán is vala; t. i. borzas, embéri vagy állati testű, rövidszarvu, kopaszfejú, éktelen-

homloku, szikrázó, tüzes, beesett szemű, kemény durvaszörű, gyérszakálú, vörhenyeges arcú, zamárfülű, kisebb nagyobb farku, szőröstestű és kecskelábú rémszörny nyel, ki a szentnek azon kérdésére: Ki is miféle lény vagy? azt felelte: Én halandó vagyok, (az Isten megszentelő kegyelmétől, minden lelki élet legfőbb kellékétől megfosztva) és egyike a puszták lakóinak, kiket a pogányok: Faunoknak, Satyroknek, Pánnak stb. neveznek.

Özseb püspök Pánnak, mint valóságos ördögnek a halálát is Aemilianus rhetor-híres tanár elbeszélése után terjedelmesen leírja. De én abból csak annyit hozok fel, hogy a nagy Pán halála a Krisztus halála idejében, Tiberius császár alatt, az aegai tengeren, az Echinádi-kigyószigeteken egyike név szerint: Paxit mellett történt, midőn egy hang háromszor is a nevéen szólította Thamnust a hajóskapitányt, arra kérvén őt, hogy mikor Rómába megérkezik: hirdesse mindenfél, hogy a nagy Pán meghalt. Azt a hajónlévők meg is tették. Azonban ez oly izgatottságot és zavart okozott a világvárosban, hogy a császár magához idézteté Thamnust, hogy hallaná: mi igaz és mi nem a dologban? Thamnus a császár előtt is híven elbeszélte a nagy Pán halálát, és azután elbocsáttatott, anélkül, hogy csak egy hajszála meggöbűt volna.

Nos, nāt most sem hihető-e hogy okkal-móddal mégis csak be lehet bizonyítani azt, hogy mind Marsyas, mind pedig a mindig kedelyes és szeretetreméltó Pán valóban az ördög helyett szerepelt a mythológiában?!

B. E. a Niobe-mythusai az én állításaim alaposágát elismeri, de azért mégsem fogadja el. — Kāt aztán én (arról nem tehetek. Az nem az én hibám; hisz a tanár ur még eddig egyetlen egy állítástomat és érvelésemet sem fogadta el.

A Leukotheáról szóló regetöredéket én is Leukotheára kívánom értetni és itt még azt a változtatást is örömet megteszem, hogy könnyebb megérthetés végett a Leukothea elevenen való eltemtetését úgy értelmezem, hogy az, az isteni Jegyes=Apolló arájának a szerelem miatti elepedésére vonatkozik, és nem mint eddig állott az Éva véskére. S így aztán az Éva vétkére vonatkozó három soranyi magyarázat is kimarad.

B. E. azon is csudálkozik, hogy miképen lehetett Clytiát, a Sol-Nap kedvesét Máriaival azonítani? Mert róla Ovidius csak azt mondja, hogy Solnak Leukothea előtti kedvese volt stb. — Erre nézve csak azt jegyzem meg, hogy én Clytiára nézve nem Ovidiusból, és így nem is a Sol kétféle szerelméből, hanem csak is a Clytia rövid hitrege-töredékéből indultam ki.

Itt mellékesen azt is megérintem, hogy én részemről Ovidiust lánglelkű költőnek tartom ugyan; de a mythologia elbeszélések egyes adataira nézve őt csalhatatlan tekintélynek el nem ismerhetem; és pedig azért nem, mert ő igazán költőileg tárgyalta a mythológiát, s épen azért az eredeti mythologiai adatoknak számszorta többet értett mint használt. Az ő mythologiai magyarázatai tehát épen olyanok, mint mikor valaki egészen költőileg akarná megírni egy nemzet történelmét, nem sokat törődvén a történelmi adatokkal.

B. E. azt sem hiheti, hogy az Apolló fején a tripos a Messiás papi királyi és profétai hármára emlékeztethetne, azt hozzá fel, hogy a tripos-háramb, miat B. E. magyarítja, már Homér korában is ismeretes volt. — Azt én is tudom, hogy Homér Körülbelül 900. évvel élt Kr. e. de ezzel szemben azt is tudom, hogy a Kr. e. több mint 1000 évvel élt Sz. Dávid is a Messiás hármás hivataláról oly tisztán, oly határozottan szól, hogy arról semmi egkisebb kétség sem lehet. — Aztán, maga az igazi Messiasra illő, Krisztus-Christos szó maga is nem annyit tesz-e mint: Főlkent? S hát kivált a választott népnél nem a királyokat, papokat és profétákat szokták vala-e főlkenni. S valjon a zsidóktól a görögökhöz sehogy sem utatható el ezen eszme, holott tisztán áll az is, hogy a legkitünőbb görög tudósok többnyire Egyiptomban és Ázsiában szereztek örökre bámulatos ismereteiket (L. Martin „Kath. religió tank.“ 1. köt. 10 §-a jegyzetben). — Különbén én az Apolló triposának semmi nagy fontosságot nem tulajdonítok, miután az bizonyos, hogy Apolló a tripos jelvény nélkül is az maradna, aki eddig volt.

B. E. az Apolló lábai alatt néha látható sárkányban az istenségnek Pythóval; a delphii szörnnyel való harcát látja megörökíteni, s még sem hiszi, hogy itt Pythó alatt az ördög értendő. Pedig az tökéletes igaz. Lássuk csak. — Python ugyanis egy iszonyu nagy kigyó vagy sárkány volt, s tulajdonképen Delphinesnek, tehát nem: delphiinek nevezett. De maga a Delphine alatt is, amely félig szűz félig pedig kigyó volt, az eredeti valóságban maga a régi kigyó, a nagy sárkány, tehát az ördög értendő, és így az értendő Python alatt is.

A Python nevű sárkány oly iszonyu nagy volt, hogy görbe hajlásaival a hegyeket takarná, torkával egész folyamokat beszívna és nyakával az ég csillagait érné. — (Claudianus Praefatio ad l. l. Rufini) A szentírásban is, még a Mózes korából való Jób könyvének 40-ik részében, az ördögöt jelölő Behemot nevű rémszörnyről is mondatik hogy az „benyeli álmélkodás nélkül a folyót sőt bizik abban, hogy a Jordán vize is befolyhat a szájába“ Ugyancsak Jóbnaál az ördögöt jelölő Leviathanról is az mondatik — annak részletes leírása után. „Buzog tőle a mély víz s a tengert olyanná teszi, mintha forró kenet volna. Ösvény látszik utána, megszűkül miatta a tenger. Nincs a földön hatalom; mely hozzá hasonlíthatna ... Megvet minden fölségest, s a királyja minden kevélyeknek. (Jób. 41) Izaiás is azt írja: „Megbünteti az ur kemény, nagy és erős kardjával az egyenes kigyószörnyeteket, a tekergős kigyószörnyeteket, és meg öli a tengerben lévő nagy ezethalat“ (Isa. 27. 1)

Az Apollóval terhes Latonát iszonyuan üldöző, igen nagy, veres, hétéfüjú és tizszarvu sárkányról, melynek fején hét korona vala, melynek farka az égi csillagok egyharmad részét maga után voná s a szülő asszony előtt megállá, hogy mihelyt szülne annak gyermekét: Apolló- a Messiást felfalá, s ki miatt nagy háboru támadott az égben, melynek vég kimenetele az lón, hogy a sátán, a régi kigyó, az ördög az ő angyalaival együtt levettetett a földre — erről a rémszörny-

ről mondom már az én Apolló című értekezésemben is volt említés.

Pythont némelyek az egyiptomi Typhonnal is azonosnak tartják, a ki pedig maga is hasonlóképen az ördög helyett szerepelt; annyival is inkább, mert a Python és Typhon szó — Bánién szerint — fénecziai nyelven — épen kigyót jelent.

Eenyiből is láthatja, megértheti aki akarja, hogy a mythologia Pythonja alatt csakugyan az ördög értendő, és nem más.

B. E. továbbá azt mondja: ha én Bachussal bizonyítok kötelességem lett volna először a Bachus és Apolló közti azonoságot kimutatni, és csak azután tovább menni. — Erre csak azt jegyzem meg, hogy az én már 22 év óta sajtókész hitregészeti művem nem napi vagy heti lapok, vagy havi és más folyóiratok számára készült, hanem az A B C. rendben Mythologiai Lexicon-hitregészeti szótár alakban készült, a melyben tehát minden egyes czimnél — s ilyen tán két ezer is van — nem lehet az egész hitregészetet felölelni, hanem minden egyes czimnél csak annyit, mennyi abban szükségképen megkívántatik. — S hogy az én művemről mutatványképen közölt: Apolló mint Mózes és a Messiás című értekezés is ilyen, azt a „Közművelődés“ nagyérdemű szerkesztő bizottsága is bármikor be tudja bizonyítani. — Mik így lévén, tán szabad lesz bizalom- és tiszteletteljesen kérnem a már most is nem kis tekintélynek örvendő „Közművelődés“ szerkesztő bizottságát kegyeskedjék tért engedni arra, hogy a t. Bournáz tanár ur óhajta szerint még ezen ellenészrevételek kapcsán a Bachusról szóló cikket, úgy mint azt még k-febérvári tanár koromban megírtam volt, közölhessem. *)

T Á R C S A.

Szentföldi emlékirat.

Port-Said.

IX.

A fedélzetet csaknem heringek módjára elborító népség korán mozogni és lármázni kezdett. Mi is gyorsan a szabad levegőre sietünk, mert a kajütben a túltömöttség miatt kellemetlen volt állapotunk. Ott a busongó arcokat egy egy szívélyes üdvözlésünk, meleg érdeklődésünk, őszinte óhajtaink, majd egy kedvezőbb jövő kilátásba helyezett biztatásai földérették. Többen a tehetősebb utazók közül erszényeiket is megnyitották, talán azok számára is kik kevésbé azelőtt sokkal gazdagabbak voltak most pedig koldusok, földönfutók levének, könyörület és szánalomra szorultak.

Mi sajnálkoztunk fölöttük, ők pedig fölöttünk, hogy miért rohanunk oly biztos veszélybe, hisz a jó Isten senkitől sem kíván vérontást. Azonban lelkesedésünk minde-

*) Lapunk legközelebbi száma fogja hozni a nem kis érdekű értekezést. Szerk.

szenvedő látásánál csak újabb tápot nyert. Együtt szenvedni, vagy ha Isten úgy kívánja, meghalni, ez volt jel-szavunk.

Port-Saidhoz közeledve itt is egész hajóraj tűnt fel, minden hajónak más más színű zászlója levén, igyekeztünk megtudni, a színváltozatok alapján a különböző nemzetek hajóit; majd egy gépet pillantánk meg, mely a tenger fenékről fövenyet merit ki. E gépezet célja az, hogy minél kevesebb sekélyes hely legyen, mely tudomás szerinti annyira veszélyezteti a hajózást, hogy a kikötőbe piloták vagyis kalauz nélkül eljutni sem lehet.

A kikötőbe való biztos eljuthatást a piloták vagyis azon csinos keleti bárkák eszközlik, melyek kalauzul szolgálhatnak a veszélyes szirtek és zátoányok közt. Gőzűsünk sikoltó hangja s a kábitó csörömpölés jelzé, hogy megállapodni készülünk. Horgonyunk a Szezi csatorna fővényébe beme-rült s miPort-Said előtt állottunk.

Nemsokára megjelent az egészségügyi biztos, ezt pedig sok egyszerű és cifra bárkás követé, kik sötétbarna elasztott csontos alakok, vad láрма és élénk taglejtések közt ajánlván szolgálatukat, bizonyítgatván becsületes, megbízható egyéniségöket, sőt bizonyos Abdullah nevű arab, még német bizonyítványt is producált, csak hogy ő vihessen be a városba, személyenként fél frankért. Az elegans járművek rendszeren magukon hordják a vendéglők nevét, s ily névvel ellátott tábláska lóg a vendéglős megbizottja nyakán is. Rövid formalitás után elhagyá az egészségügyi biztos hajónkat, s ekkor kimélet nélkül neki estek a bárkások a vendégeknek, a podgyászt csaknem erőszakkal akarták birtokosságát elragadni, azért ügyelni kellett minden utasnak, nehogy a fáraók utódai az arabok s a görög sarjadékok kapzsi kezei között pénz és portéka szemlátomást eltűnjék. Mi a patentírozott becsületű Abdullah védszárnyai alá szegődve, partra szállottunk szerencsésen.

A hajón létünk alatt a consulok megbizottjai is felkerestek, és különösen az alexandriai események felől kérdezősködtek. Napi parancsképen pedig tudomásunkra adta a szakácsügyi hivatal, hogy a ki ma az „Ettore“ hajón kíván ebédelni, annak személyenként 3 frt., illetőleg 7 fr. kot kell fizetni, a bor ára kivételével; s ezért történt, hogy még délelőtt elbucszunk Hector és gazdájától, a derek orvos, az alantás tisztektől és átköltőstünk az új mest két tornyu palotánkba, az „Austria“ nevű gőzhajóra.

Port-Said nevét Said pasától veszi, a ki e város megalkotása körül elévülhetlen érdemeket szerzett, s mint-hogy az homok összehordása folytán a középtenger partja mellett hosszukás alakban terül el: innen Said partjának nevezetik. Ezen város földminőségre nézve homokos, Afrika jellegével bir, piszkosságra nézve pedig Ázsiával vetélkedik; különösen e város egy átmenetet képez nyugat és kelet irányu közt. Népe tarka vegyület. Az utcákon, európai, ázsiai, afrikai fajokkal találkozunk; szökétől feketéig, francia izléstől a rongyig, a jól lakottól az óhséggel küzdőkig.

Port-Said városát, mely e század hatvanas éveiben keletkezett — folyton emelkedettebbé teszi a világhírű su-ezi csatorna. Ezelőtt csak 12 évvel, ki Európából, Ázsia déli részére akart hatolni, annak a Gibráltár szoroson át

Afrikába, innen pedig a Jöreményfokot kellett megkerülnie hogy céljához juthason; most pedig ha a görög szigeteken átvitorlázott Egyiptomba, a vörös tengerre a suzi csatornán bejuthat s innen Ázsia déli részébe. A világkereskedelemnek e remek műve 36 órányi időt igényel: két hajó törmével bir; de itt a menet nem oly gyors, mivel egy óra alatt a gőzös legfölebb 5 mérföldet halad.

Port-Saidban meglátogattuk az Osztrák-Magyar Consul-t; a főconsul bécsi születésű, kiváló előzékenységgel fogadott Talapkovits bátyánkat s engemet: tőle tudomást szereztünk, hogy Jeruzsálem felé biztos az utazás, ellenség-es elemektől tartani nem lehet; bemutatta kedves családját; a kis gyermekek alázatosan meghajtván magukat és kezet csókolva, keleti szokás szerint letérdeltek és áldás-ért esedeztek. E szép jelenet lélekemelőleg és vigasztalólag hatott ránk.

Rövid tisztelgés után Isten fogyhatlan áldását kívánva e vallásos családnak, a főconsul neje és egy „khavaz“ vagyis házór kíséretében az alconsulnak lettünk bemutatva. A főconsult a lapszerkesztők ostromolták, tudakozva újabb hírekről, s így társalgásunk ez intermezzo által megszakitva lett. De annál meglepőbb volt az alconsullal való találkozásunk, mert ez hazánk derek fia Vodjauer Imre. Nem tudom, hogy vajlon 5 örült inkább, vagy mi neki? elég az hozzá, utlevelünket látamozván, kávét rendelt, bemutatatta sürgölődve munkálkodó tisztársait; majd kérészemre elkísért a távirdához, hol a felszolgáló szerencsen rögtön az irodába vezetett; itt azon kijelentés után, hogy csak olasz, angol és francia nyelven veszik fel a táviratot: Ezen szakkal tudatam enyéimet „arrivati in Suez felici.“ A szerencsés megérkezésről tanuskodó 8 szó 25 és fél francot kívánt! a tengeri huzalon Mostár felé lévén irányitva; azért csak negyed napra érkezett meg Erzsébetvárosra.

Innen az „Austria“ gőzösre visszasieténk, hogy az ebéden jelen lehessünk, mert a hajó szabványait pontosan meg kell tartani minden rendes utazónak.

Folyt. köv.

Kisebb közlemények.

— **Heti körszemle. 31. hon.** A magy. sz. koronazsír-országnak vörös-kereszt egylete igazgatóságának női osztálya a napokban Budán ülést tartott, s tekintetbe véve azt, hogy a hazatelepített bukovinai testvérek közt az élelmezés kérdésének rendezése fölötte sürgős, az ülés elhatározta, hogy egyelőre három népkonyhát nyit a csángó székelyek közt, melyek 1600 lelket volnának hivatta kiszolgálni, és pedig olyképen, hogy a tehetősebbek bizonyos csekély összegért, a teljesen szegények pedig ingyen részesülnének az élelmezésben. Jekelfalusy Lajos min. tanácsos, mint a kormány megbizottja már elutazott Pancsovára, hogy a szükséges intézkedéseket megtegye. — *A kivándorlás Felső-M. országon*, mind nagyobb arányokat ölt, mi ha idejekorán meg-nem akadályoztatik, vagy legalább nemkorlátoltatik, ugy bizonyára még többet fog veszíteni az ország a foly-tonos kivándorlás révén, mint a mennyit nyer a csángó

telepítés nem épen busás vámján. — *A rögtönítélő bírósági* eljárást Somogy megye területére a belügyminister egy évi időtartamra engedélyezte: a bíróság a kaposvári kir. törvényszék biráiból állítottatott össze.

— *Spanyolország.* A „fekete kéz“ politikai titkos társaság legsúlyosabban vádolt tagjai ellen a xeresi esküdtszék a napokban kezdte meg a tárgyalást. Az államügyész 18 vádlott közül 16-ra halálbüntetést indítványozott gyilkosság miatt, melyet egyik társukon elkövettek.

— *Hémetország.* Az új egyházpolitikai tjavaslat tárgyalását június 12-én kezdte meg a porosz képviselőház; már az első napokban érdekes vita fejlődött ki az egyes pártok és a kormány között: minden oldalról a legelső szóakok léptek sorompóba; a Centrum vezérferfiái szintén egész lelkesedéssel védik az egyház elidegeníthetlen jogait.

— *Franciaország.* A nép józan ítélete nyilvánult a liberális zsarnoksággal szemben Vezancy városban, hol a lakosság a keresztnek hatósági parancsra történt eltávolítása fölötti jogos haragjának az által adott kifejezést, hogy a községházán levő s a köztársaságot ábrázoló mellszobrot összetörte. — *A tonkingi ügyben,* melyről utóbbi időben oly sokat beszélnek, a párisi kormány mindent elkövet azon aggodalom eloszlatására, mintha Chinával a háboru kikerülhetlen lenne.

— *Olaszország.* Garibaldi halálának évfordulója alkalmából, jun. 2-án a republikanusok országszerte nagy tüntetéseket rendeztek, melyeknek egyik kiváló program részletét a Vatikán elleni fenyegetések képezték. E miatt azonban több nagykövet felszólalt a kormánynál utalva arra, hogy a katolikusoknál igen rossz benyomást keltene, ha a kormány megengedné, hogy az osztrák-magyar nagykövetség elleni tüntetések a Vatikán előtt ismételtessenek.

— *Oroszország.* A császár megkoronáztatása alkalmából összesen 48 millió rubel adót engedett el a népek, a miből 21 millió a váltásdíj, 13 millió a hátralékos fejadó. — *Vanutelli bibornok* pápai követnél, ki a koronázáson ő Szentségét képviselte jun. 7-én a diplomacia számára nagy lakoma volt, melyen a dipl. testület valamennyi tagja jelen volt. A bibornok azon nyilatkozatot tette, hogy Moszkvában megjelenése lengyel körökben igen rossz benyomást szült. Vanutelli a csárnak a pápa sajátkezüleg irt levelét nyújtotta át. A rendkívüli követnek Moszkvában való tartózkodása alatt mindazon nehézségek megoldottak, melyek a Vatikán és Oroszország között fenforogtak.

— *Egyleti élet.* Az alsófehérmegyei rom. kath. tanítók önképzőköre június 12-én d. u. 4 órakor rendkívüli gyűlést tartott Gyulafehérvárott, alapszabályainak megváltoztatása és a 2-ik országos tanítói képviselői gyűlésre küldendő képviselő megválasztása végett. Elnök Veszely Károly czimzetes prépost a megjelent 27 tagot üdvözölván, egyszersmind megnyitó beszédében kifejezte az okokat, hogy miért hívta össze ezen rendki-

vüli közgyűlést, kimutatván azt is, hogy a kör rendes tagjai közül megjelent 26 s így az alapszabályok értelmé szerint megkivántató két harmad többség megvan, mivel a körnek 40 rendes tagja van. Ezután elnök fölolvasta a püspöki hivatalnak 1600 sz. a. kegyes leiratát, melyben meghagyatik egyfelől, hogy a tanítói kör alapszabályait megválasztassa, másfelől pedig a folyó év május hó 17-én Magyar-Igenben tartott közgyűlésen, — a 2-ik országos tanítói képviselői gyűlésre küldendő képviselő megválasztott ugyan, de mivel a közgyűlés nem volt határozat hozatalra képes új képviselő megválasztása rendeltetik el. Ugyancsak elnök fölolvassa püspök ur ő nagyméltóságának Csik-Szent-Királyon 1153 szám alatt kelt kegyelmes leiratát, melyben tudatja, hogy a nm. magyar püspöki kar f. évi május 1-én Budapesten tartott értekezletén elhatározta, hogy a kath. tanítóknak megengedi, hogy a 2. országos tanítói képviselői gyűlésbe még egyszer „probaképen“ bémehessenek. Ebből kifolyólag elrendeli a képviselő megválasztását, valamint azt is, hogy az alapszabályok megváltoztatásának s azok három példányban e hó 20-ikáig felterjesztessenek, a megválasztott képviselő nevével együtt.

Ezen magas leiratok fölolvása után megkezdett az alapszabályok átalakítása, az eddigi „önképzőkör“ czim helyett a következő fogadtatott el: „Az alsófehérmegyei rom. kath. néptanítók egyesülete“. S ezután hosszabb vitatkozás után az alapszabály tételként megállapítottatott és elfogadtatott.

Elnök előterjeszti, hogy a május 17-én tartott közgyűlésen az egyik jegyző Székely Lehel lemondott, kéri tehát helyette egy más jegyző megválasztását, mire közfelkiáltással Lajos Sándor borbándi tanító választott meg.

Ennek megtörténte után kitűzetik „a 2-ik országos tanítói képviselői gyűlésre küldendő képviselő megválasztása“ s miután elnök a szavazatok beszédére Dr. Tódor József, Szentmiklósy Jenő és Barabás Gergely tagokat felkéri 5 percze a gyűlést fölfüggeszti. A meghatározott idő eltelése után, kezdetét vette a titkos szavazás, a szavazás megtörténte a szavazó czédulák számba vétel után elnök újra megnyitja a gyűlést. A szavazat szedő bizottság elnöke Dr. Tódor József jelenti, hogy beadatott összesen 27 szavazati czédula. Ebből kapott Könczey Sándor 14, Finta Albert 5, Schmoczer Lajos 4, Lajos Sándor 2, Dr. Tódor József 1 és Barabás Gergely 1 szavazatot. Elnök erre kijelenti, hogy általános többséggel a 2-ik országos tanítói képviselői gyűlésre képviselőnek megválasztott Könczey Sándor gyulafehérvári rom. kath. tanító, kit midőn figyelmeztette, nagyon fontos küldetésére, egyszersmind Isten áldását kéri rá, hogy az egyesület megbizásának megfelelhessen. A megválasztott képviselő röviden megköszönve benne helyezett bizalmat. Végül elnök több tárgy nem lévén a gyűlést bezárta, s a tagok az elnök éltsével eloszlottak.

— **Egyleti élet.** Az udvarhelymegyei rom. k. tanítótestület általános tavaszi közgyűlését Lengyelfalván tartotta meg. Daczára a kellemetlen időnek mint egy 25 tag jelent meg, mi arra enged következtetni, hogy ezen alig 2 éve szervezett testületben megvan a hivatászeretet. Tanácskozásának komolyságából kitűnik, hogy az egylet nemcsak elvileg tüzte ki a haladás jelszavát, hanem tényleg bizonyítja, hogy szorgalma által a kezdet, és a szervezkedés nehézsége mellett is halad nemes céljai felé. 1. Isteni tiszteltet után a jelenlevő tagok a z iskolai helyiségbe vonultak. Ft. András József alesperes-plebános, mint az egyletnek derék elnöke: meleg szavakban üdvözli a jelenlevő tagokat, mely után felolvastatott és hitelesített a múlt gyűlésről vezetett jegyzőkönyv. — 2. Márton József k. tanító felolvasást tartott a gyümölcsfa iskola talajának elkészítése, s oltógalyak szedéséről; végül gyakorlatilag bemutatót néhány oltásnemet. Munkásságáért elismerésben részesült. — 3. Fejér Károly értekezése, mivel vállalkozó a gyűlésben nem jelent meg — jövő gyűlésre halasztatott. — 4. Élénk eszmecsere fejlődött ezen tétel felett: „Lehet-e, és mikép, 6 osztályu rajt egy tanítónak ugy elfoglalni, hogy míg a tanító egyik osztálylyal foglalkozik — addig a más öt osztály tétlenül ne üljön?” E tárgyhoz tüzetesen Petres Viktor, Ozsváth Miklós és Csutak Bálint szölköttekhez. Mindhárman e kérdés lehetősége mellett szölköttek, föltéve, ha a gyermekek tanszerrel el vannak látva. Ozsváth Miklós és Csutak Bálint elméletileg; Petres Victor pedig elnök felkérésére a jelenlevő gyermekekkel gyakorlatilag bemutatta ezen kérdés mikéntjét. — 5. Az augusztus havában Budapesten tartandó országos képviselői tanítói közgyűlésre, képviselőnek egyhangulag Csutak Bálint választatott meg. — 6. Petres Lajos karnagy vezetése mellett a testület kebelében alakult dalárdz elég sikerülten énekelte: „Isten áld meg a magyart”. — 7. A jövő őszi közgyűlés helyeül Malomfalva tüzetett ki. — 8. A keblü ügyek elintézése után fél 3 órakor — mivel a szellemi táplálék vétele mellett a testi táplálék szükségessége is hatalmasan kezdett jelentkezni — mindnyájan a helybeli k. tanító ur vendégszerető asztalához sorakozánk. — E sorok írója azon hó ohajtással távozik baba, hogy adjon Isten sok ily napot egyleti életünknek! — Egy jelen volt.

— **XXX-ik Választmányi gyűlés,** mely tartatott 1883 június 10-én. Jelenvölk: Dr. Tódor József alelnök, Nagy Imre kanonok, Straubert Ódön, Pál István, Szuchy Béla, Cserny Béla, Tamásy Áron, Könczey Sándor, Barabás Gergely vál. tagok, Fogarasy János ellenör és Balogh Ignác társ. titkár.

1. A m. vál. gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése tudomásul vétetik.

2. Alelnök bemutatja Takó János köteles dolgozatát „Gyakorlati elvek az első oktatásban” cím alatt; — mit a választmány tudomásul vesz és mint nevelészetü dolgozatot az I. szakosztálynak véleményes bírálat véget: kiadni határozza.

3. Alelnök jelenti, hogy a múlt vál. gyűlés jegyzőkönyvének 3-ik pontja alatti határozat értelmében felszólítást intézett a tagokhoz a társulati közlöny utján hogy ki volna hajlandó a közgyűlés tárgysorozatát egy értekezéssel emelni. E felhívást figyelmére méltatta Kovács Gyárfás, ki levélben jelentette ki, hogy a közgyűlésen fog értekezni. Többen nem jelentkezvén privát felszólítására, Dr. Cserny Béla ígérte meg hogy „Az állatvilág mint a Teremtőnek dicsőítése” címü értekezéssel sorakozik a már jelentkezett értekező társ mellé. — Ezzel kapcsolatban felemlíti, hogy miután alapszabályaink a közgyűlés tartását július hórá tüzik ki, itt volna az ideje, hogy a választmány e tekintetben is határozzon.

A választmány a jelentés első részét örvendetes tudomásul veszi, a másodikat illetőleg pedig abban állapodik meg, hogy tekintettel arra, miszerint július hó nem sok reménnyel kecsegtet a kültagok megjelenése iránt, de tekintettel arra is, hogy a társulatnak érdekében áll a kültagoknak a közgyűlésen való megjelenést minél könnyebbé tenni, elhalasztja a közgyűlés megtartását egy legközelebbi statusgyűlés alkalmáig, mi ha ezen évben nem tartatnék, a választmány feladataleend a közgyűlés idejének kitűzéséről gondoskodni.

4. Alelnök jelenti, hogy Baka János „Egyházi énekkönyvecske” címü művét a XXII-ik vál. gyűlés jegyzőkönyvében feltüntetett hiányok pótlása illetve kijavítása végett visszaküldötte szerzőnek, ki is hozzá fogott azonnal az átdolgozáshoz s mint beküldött értesítéséből kivehető $\frac{3}{4}$ e kész már a dolgozatnak s így nem-sokára a többivel is elkészül.

— A választmány tudomásul veszi e jelentést s bevárva az átvitott dolgozat beküldését — végleges határozatát a mű felett egy más választmányi gyűlésre halasztja.

5. Alelnök felszólítására a számvevő bizottság bemutatja az átvizsgált pénztári állásáról jelentését mi is a következő: A folyó évi összes bevétel 1520 frt 6 kr. összes kiadás 588 frt 40 kr. ennél fogva a pénztár állás jun. 10-én 981 frt 66 kr.

— A választmány e jelentést tudomásul veszi és utasítja a pénztárnokot a megelőző vál. gyűléseken hozott határozatok végrehajtására és tett ígérete mielőbbi beváltására.

6. Alelnök indítványozza, hogy a társulat anyagi és szellemi céljainak felvirágoztatása végett ugy a fensőbb körökhez mint a nagy közönséghez intézzon felhívást és pedig a külső vál. tagok utján, kik kéretnének fel jó belátásuk szerint az illetők közötti kiosztásra.

— A választmány magáévá teszi az indítványt s annak végrehajtásával az elnökséget a kiadóhivatallal egyetemben bizza meg.

7. Alelnök továbbá indítványba hozza, hogy a pályázati alap emelése szempontjából — mi jelenleg csak 28 frtot tesz — kívánatos volna a tagokat közadkozásra szólítani fel, hogy egy tisztességes alapot gyűjtven össze időszerű pályakérdések kitűzése lehetővé válják.

— A választmány ezen indítványt is elfogadja s azonnal saját kebelében kezdeményezi az eszme valóstítását és pedig Nagy Imre kanonok 12 frt. Dr. Tódor József 5 frt, Straubert Ödön 2 frt, Pál István 2 frt, Szuchy Béla 2 frt, Cserny Béla 1 frt, Tamásy Áron 2 frt, ajánlatai folytán összesen 26 frt összeggel s a szerkesztőség mellé Pál István és Szuchy Béla tagtársakat kérve fel, személyökben egy bizottságot küld ki azon feladattal, hogy a közgyűlés elé kitűzés végett terjesztendő pályakérdéseket állapítsa meg.

Több tárgy nem lévén — a jegyzőkönyv hitelesítésére Nagy Imre kanonok, Tamásy Áron és Kőnczey Sándor vál. tagok kéretnek fel, mire a gyűlés eloszlott.

K. m. f.

— Ft. Lőnhart Ferencz püspök urunk ó Excellentiája körútjából.

(Folytatás.)

Május 16-án Csik-Mindszenten a főpásztori ünnepélynek az idő járás is kedvezett. Isteni tisztelet után melyet püspök urunk a vidékei és Csik-somlyói oda gyűlt papi segédlettel végzett, a helybeli esperes-plebános ur a szószekre lépven, leikes beszédet tartott a trienti sz. zsinat értelmében a püspöki látogatás céljairól, t. i. a püspök mint az apostalok utoda hirdeti az igaz hitet és azon alapuló erkölcsöt, s a bermalás szentségének kiosztása által abban megerősít. A szonoklat után a főpásztor emelte föl szavát az oltáron s igen szépen hivatkozván a jó plebános ur beszédére, tovább rúzte azon tételt, hogy mire tanítja hiveit látogatásakor a püspök. Az oltárkepre mutatva, kifejtette, hogy a minden szentek mind meg anyi hősök voltak s leiki erejük által érdemelték ki a dicsőség koronáját. Így a hűvek is a bermalás által mintegy hősökké a minden szentek unokáivá avatíttak fel a végből, hogy az igaz hit erejével u. m. a test kívánságaival, az öröög inceskedésereivel és a világ csábításaival diadalmasan szembe szállhassanak s általában az élet nyomorúságait és sz. nvedéseit, Istenben helyezt bizalommal és keresztényi erős lélekkel elvisehessék!

A kegyes főpásztor a hatásos, szép lendületes szonoklat után a hitközsegen 117 hitujonczt avatott fel a bermalás szentségének kiszolgáltatása folytán a hit hű bajnokáivá s azután közben-bocsánatot vagyis bucsut hirdetett.

Az ebéd, melyen a világi rendből járási szolgabíró tek. Székely Endre és Csikó Sándor csikmegyei első aljegyző, s helybeli birókos urak valának jelen, családias jellegű volt, azonban a feiköszöntések itt sem maradtak el.

Ezután a lankadhatlan főpásztor a két szakaszú iskolát látogatta meg. A községből is sokan voltak az iskolában és körülötte összeseregelve. Daczára a hőségnek a főpásztor a gyermekeket (kivált a fiuk osztályát) csaknem minden tárgyból kikérdezte és kérdezette tanítójuk által s a kegyes főpásztor — mint szokta — szent képekkel ajándékozta meg őket.

D. u. ó órátyban püspök ur ó nmsza az előjárók és öszegyűlt nép lelkes ovatója között Mindszentről tovább utazott *Szent-György felé*. A mindszei völgy-keblét az al-

csiki rónától elvlasztó dombos átjárón, mely egyszersmind, a szeredai és sz-mártoni szolgabírói járások határszéle vala, távolról látszott a diadalkapu, — s mellette a nép sokasága ugy festekezett, mint ellenséges tábor, mely védműveket emelve, óber lélekkel és elszánt mellet várja az ellent, mely az ó határa felé merészlene közeledni. Az állomásponit impozans fekvése és az egész jelenet ezen hasonlatot ébresztette lelkemben, természetesen oly értelemben hogy az ellenséges állásfoglalás helyett az örálló tábor keblét a másik fél közeledtere a várakozás, remény és öröm érzelmei dobogtatták.

Az érkező magas vendéget a járási községek képviselerei élén a szolgabíró tek. Nagy József ur rövid, de őszinte öröm szavakkal fogadta és üdvözölte s készséggel felajánlotta szolgálattételét az erdélyi püspök ur ó excellentiája számára. A kegyes főpásztor maga is meg volt hatva a szives fogadtatás ily nagy mérvű tüntetés által s szeretetteljes kegygyel fogadta és viszonzotta azt. Most nagyszerű diadalmenet fejlődött ki. Elöl lobogókkal és virágokkal díszlő bándórialisták raja nyargalt, majd a kocsik végtelennek látszó sora fejlődött ki — egy tekintet ezen ünnepelő seregére és egy pillantás oda a gyönyörű aicsiki ronaszagra! s oly öröm és diadalérzet hatja át keblünket, mint Jozsue népeét, midőn ez a moabiták hegyi és pusztás vidéke felől a tejjel-mézéssel folyó Kánaán völgyébe leszállott! Az igazán imponásos menet élén Lőnhart Ferencz püspök ur ó nmltságt Csik-szent-György község kapujánál annak nevében dr. ifj. Madár Imre ügyvédjelölt ur nagyobb szabású s a magyar főpapság életéből és diplomatiái állásából merített példák és reflexiókkal díszített beszédben üdvözölte; vonatkozott az erdélyi püspököknek politikai tekintetben is mindig magas állására és missiójára, kire a hűvek minden ügyökben s így példál a székelemek vándorlásai és egyéb politikai bajok tekintetében is mint utmutatóra, atyára és legnagyobb pártfogóra tekintenek. A bölcs püspök adott válaszában kiemelte, hogy Magyarország történetének legszebb lapjai telvék a magyar főpapság érdemeivel s bárha a rend viszonyok változtával az ó állása is már nem egészen a régi: a főpapság jelenben és ezután is elvállalja azon feladatot és küldetést, melyet az elődök a keresztény polgárosodás terén és hazafis áldozatok oltárán teljesítettek, ha a hűvek seregében olyan hű és odaadó táborra számíthatnak, minő hitbuzgó hűvekre az elődök a multakban számítottak és támaszkodhattak. Szivesen felteszi, hogy a kath. székeleység s abban ns. szt. György hitközsege, mely az egyháznak főpapokat és szeretett hazánknek anyyi jelest adott, ma is lelkesül azon hitű szellemtől, mely részére Isten áldását és anyagi boldogulását is különösen eszközölheti. A szép és emelkedett szonoklatokat dörgő éljenzések követték. Most az ós anya templomfelé vonult a nagyszerű menet, a czinterem piacra nyíló ajtajánál hűvei körében ngos Nagy Lajos kan.-főesperes ur várta Erdély kegyes főpásztorát, szokott erőteljes, de mégis meghatott hangon üdvözölte a kegyes főpásztor, kinek érdemeit s fényes pályája mozzanatait is említette. A püspök ur ó excája a szeretet és nyájasság kiaradó érzelmével válaszolt, s hivatkozván e nagyhitközség lelki pásztorának oly hosszas és valóban nagy érdemeire, neki e téren to-

Folytatás a melléki eten.

Melléklet a „Közművelődés“ 24-ik számához.

vábra is Isten kegyelmét kívánta s őt a szeretet csökjával illette. Mindenkit meghatott a bensőségteljes jelenet, melynek hatása alatt a belülről egészen megújított templom fogadta be a sokaságot, a nagyszerű új orgona mellett ritka szép dallamossággal hullámoztak az „Ecce sacerdos magnus“ accordjai. A főpásztor az összesereglett hívő közönségre apostoli áldását adván, a lelkészi lakba szállására vonult s ott előbb a diszes tanítókart és azután a megyei és községi képviselőket fogadta.

Május 17-én folyt le Lőnhart Ferencz püspök urunk ő kegyelmességének *csik szent Györgyi szabályszerű látogatása*. Az időjárás d. e. még meglehetősen kedvezett az ünnep díszének, de már délután hazamosabban elborult; ezen okból, valamint a miatt is, hogy t. olvasóinkat az események után már csak hetek múlva értesíthetjük: rövidebbre fogunk szorítkozni. Az isentisztelet mindkét Csikből összejött fényes papi segédlettel történt. Ennek végeztével Nagy Lajos helybeli lelkész, kanonok-főesperes ur ő ngsza szokott ékes-szólásával ezen jellegű föltött tartott egyházi szónoklatot: „én vagyok az út, igazság és élet.“ A legfőbb pásztor ezen szavainak tanulságos taglalása után a püspök ur nagyogtatá apostoli ihlett szózatának egyik további gyöngyét. Emlékeztetett szent György vitéznek, az ősidők ezen alakjának példájára, ki a lelki tisztaságnak és erősségnek volt bajnoka s kinek diadala a sárkány föltött azon küzdelmet és diadalt jelképezi, melyben az igazhívőnek a kereszténység ellenségeivel folytonosan állania kell. Legyen tehát mindenki, aki az üdvösség pálmáját elnyerni ohajtja, miut sz. György volt Kristusnak hű katonája. Az épületes szónoklatok után 300 hitújonek adatott fel a bérmálás szentsége. Ezen fáradságos szertartás után ő excellentiaja még kelyheket consecralt. Az ebéden nagy számu világi intelligencia is vett részt: főispán Mikó Bilint ur ő mlta id. Madár Imre főjegyző Márton Ferenc kir. járásbíró s más tisztségi és bírósági urak; természetes, hogy ily körben kimaradhatlanok a szebbnél szebb pohárköszöntők, ezek közül megemlítendő a főjegyző és egyuttal hitközségi főgondnok uré a püspök ur ő exaltiaja; a házi gazda uré a főispánra, a Márton Ferencz a csiki papságra stb. Délután püspök ur ő excellentiaja az iskolákat látogatta meg. Nem akart laukadni az ártatlanok örömeinek fokozásában. D végre is kénytelen volt engedni; egészségében változás állván be, a leányka-osztályokat nem bírta meglátogatni, s a rossz hideg időben általános féltékenység és részvét mellett kísértetett fel esti 7 órakor a közleles Menaságra, hová záporos időben és egészen betegem érkezett. Bevonulásakor tarackok helyett a hatalmas ég ágyui dörögtek s így az egyéb ünnepélyességek csak a legszükségesebbekre szorítkoztak.

Május 18-án Menaságon a betegséggel is erélyesen küzködő főpásztor szép segédlet mellett olvasó szent misét mondott és azután helybeli lelkész ntsiztelendő György Márton ur tartott szónoklatot a bérmálás szentségének eredetéről és malasztathatásairól. Mire a gyöngélkedő főpásztor kijelentvén, hogy egészségében történt fogatkozás miatt a lelkipásztor

különbén igen szép oktatását maga részéről is folytatnia nem lehet: a bérmálás szentségét mégis 257 embernek osztotta ki, kik között igen előhaladott koru emberek is találtak. Ennek oka az, hogy régebben történhetett ott püspöki látogatás, az ifju nemzedékek az alatt emberkort értek, vagy pedig annak idejében előállani elmulasztották. Az ebéden a világi urak hiányoztak, az szűkebb körben családias hangulatban folyt le; a főpásztor drága egészségébe mindinkább visszatért, úgy, hogy délutáni 5 órakor kevesebb aggodalommal léphetett ki a még mindig tartó nedves idő daczára is apostoli utjának folytatására.

Irodalom.

Megjelent: a) „**A kereszténység és korunk**“ Irta Bougaud Emil Fordították: Dobos Lajos és Szentannai (Spett) Gyula. 1. kötet 111-112 k i a d a s. Ára az 530 lapra terjedő, csinos kiállítású műnek 2 frt. Megrendelhető Nagyváradon.

b) „**Új magyar Sion**.“ májusi (161) füzet. Szerkeszti Zádori János. Előfizetési díj egész évre 6 frt. osztr. magy. értékben. Tartalom: 1. Taine és a francia forradalom, Irta Szentimrei. — 2. Néhány vonás Jézus történetéből hazánkban, Rosty K. S. J. — 3. Nyelvészet és szentírás Halász Agost. — 4. Irodalom és művészet, — 5. Vegyesek.

c) „**Jézus sz. szívének hírnöke**“ Juniusi f. Szerkeszti és kiadja Molnár J. Komáromban. E folyóirat ára egy évre 2 frt. — Tartalom: 1. Miképp szenteljük meg júniust, a szent szív havát? — 2. Jézus szívéhez. (költemény). 3. A szent szív dicsősége: Krisztus királyi trónja e földön. — 4. A szent szív választottai, Límái Szt. Róza. — 5. Szükségünk mindenkori imádkozni. — 6. A szent szív bizonyága: A páry-le moniale isteni kinyilatkoztatások hitelessége. — 7. A júniusi főima-szándék Batorságról.

A napi események köréből.

— Megnyugtató s u l. A lapunk f. évi 22 számában közzétett érettségi vizsgálatokra vonatkozó tudósításban az olvasható, hogy Cs. Somlyón az idej érettségi vizsgák *jun. 29-én és 30-án* fognak megtartatni. Tekintve azt, hogy *jun. 29-én sz. Péter és Pál* apostolok ülő ünnepévan; tekintve, hogy az erd. kath. és állami gymnásiumokban megtartandó érettségi vizsgálatok sorrendjét az elnöklő kir. főigazgató ur szokta kitűzni, ki jelenleg az erd. kath. Statusgyűlésnek egyik kiváló és előkelő tagja; tekintve végre azt is, hogy Cs. Somlyó a kath. székelységnek szíve, gyupontja s a bold. Szűznek egyik kiváló kegyhelyestb.: említett közlemény széles körökben nagy resensust és nyugtalanságot szült, minek hírlapi uton is élénk kifejezés adatott. (L. „M. A.“ e. i. jun. 11-iki 159-ik számát.) — Nagyon sajnáljuk ezen kellemetlen félreértést, mely lapunk hibás közleményéből eredett; miért is megnyugtató s u l, főképp pedig a gyanúsított kir. főigazgató ur érdekében, ki mint az erdélyrészi kath. egyháznak törhetlen híve, önzelen munkása és egyik erős osz-

lopa, még csak gondolatában sem sérthetné meg oly durván az általa is oly példás kegyelettel ápoltt kat. pietast, sietünk kijelenteni, hogy Cs. Somlyón az idei érettségi vizsgálat szóbeli része, a tanulók csekély száma miatt csakis egy napon, és pedig június 30-án fog a főigazgatói rendelet értelmében megtartatni, lévén jun. 29-én, sz. Péter és Pál apostolok ünnepén, — miként ez a lapunk f. évi 23-ik számában közölt cs. somlyói vizsgarendből is kitünik Cs. Somlyón is Zárünnepély; s a sajnos félreértésekre okot szolgáltató említett közlemény lapunkba az ujdonság elnézése folytán csuszott be.

— Püspök urunk ő nagyméltósága, mint értesülünk, f. június hó 18-án fog hosszú bérmutatójából székhelyére Károlyfehérvárra visszatérni. — Ószinte szívből óhajtjuk szerencsésen és viruló egészségben!

— Ft. Lőnhart Ferencz püspök urunk ő nagyméltósága háromszéki bérmutatóját tovább folytatva június elsején reggel érkezett *Altoria* hitközségbe. Altóráról tekintélyes lovas banderium ment a magas vendég elébe; a község végénél br. Apor János; a plébánia lakói előtt pedig Mihály József lelkész lelkes szavakban üdvözölték az érkező Főpásztort. Ünnepélyes sz. mise után, mely alatt kenetteljes beszédet is intézett a fáradhatlan Főpásztor összesereglett híveihez, 180-an részesítettek a bérmutató szentségében. A sz. ténykedést fényes ebéd követte; ezután pedig az iskolákat látogatta meg ő nagyméltósága. — Altóráról jun. 2-án *Futásfalvára* utazott a főpásztor ur, hol szünetelt fogadtatásban részesült. A falu végén Lakatos körjegyzőhelyettes, a plébániai lakói előtt pedig Beneze Lajos lelkész fogadták a magas látogatót. Itt sz. mise és főpásztori beszéd után 74 egyén vette föl a bérmutató szentségét, miután ebéd s ennek végén iskolalátogatás volt. — Alesernátonban szintén nagy ünnepélyességgel fogadták a magas vendéget, hová jun. 3-án érkezett meg. A falu végén Bernáld János, a templom előtt László József lelkész tartottak tartalomdus beszédeket. Asz. mise után nagy hatású beszédet mondott a lelkész; ezután pedig a Főpásztor vevén át a szót, lelkes beszédet tartott a vegyes vallású közönséghez. Ezután 111-en bérmutatóztak. Ebéd végével, mely lelkes felköszöntésekben is gazdag vala, az iskolákat látogatta meg ő nagyméltósága; nemskára pedig visszatért Szentlélekre, honnan a következő napokon a felvidéki plébániákba tett kirándulásokat, és pedig jun. 4-én *Kedv-Polyán*, 5-én *Esztelnek* és 6-án Lemhény hitközségeket szerencsélte magas látogatásával. Fogadtatása mindenütt fényes és lelkes volt. A fáradhatlan buzgalnu főpap mindenütt misézett, beszédet mondott és számos hívőket részesített a bérmutató szentségében.

— Csöd vizsgálata. Az erd. püspöki papnevelde növendékei közö felvételt kívánó ifjakkal a nyilvános pályázati vizsga Kéfehérvárrt f. 1883 ik évi jul. 9-én fog megtartatni. Pályázhatnak a VI, VII, és VIII. gymn. oszt. végzett jó magaviseletű és jó igyekezetu mindazon ifjak, kik a papi pályára magukban kedvet és hivatást éreznek. A keresztlevéllel, iskolai és orvosi bizonyítvánnyal felszerelt folyamodványok az illető gymnásiumi igazgatósághoz ideje korán lesznek benyújtandók, hogy onnan a ft. püspöki hatósághoz a maga idejében fölterjesztessezenek a kellő információk kíséretében: magut a pályázni kívánó ifjak pedig a fenn kitűzött napon reggeli 8 órára a papneveldeben tartandó vizsgálatra személyesen tartoznak megjelenni. — Jól megjegyzendő, hogy azon hadköteles korba lépett, de tényleg be nem sorozott ifjak a kik a papneveldebe fölvetetnek, az 1882. évi XXXIX. t. cz. kedvezményében részesülnek.

— Meghívás! A marosi kerületbeli róm. kath. néptanítók egyesületének Kőszvényes-Remeán, 1883. évi jul. 2-án tartandó Vándorgyűlésére. A gyűlés előleges programja 1. Jul. 2-án reggel 9 órakor istentisztelet. 2. 9 1/2 órakor a gyűlés megajítása a népiskolában. 3. A gyűlés tárgysorozatának megállapítása. 4. A mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása. 5. Próbatanítást tartanak: Bálint Pál, Texe János, Ferenc Miklós és Kelemen András. 6. Felolvasnak: Takó János, Nemes Felix és Bauer Klára. 7. Munkaajánlatok tetele a jövő vándorgyűlésre. 8. Teendő indítványok tárgyalása. A jövő vándorgyűlés helyének és idejének kijelölése. A marosi kerületbeli kath. néptanítók egyesülete választmányának megbízásából Marosvásárhelyt, 1883-ik évi május 24-én Paal Gyula egyesületi elnök, Oláh Antal egyesületi jegyző.

Előfizetési felhívás.

Bizalommal kérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, kiknek előfizetésök folyó június hó végével lejár, hogy pártfogásukkal továbbra is megtisztelni s megrendelésöket a »Közművelődés« július deczemberi folyamára megújítani méltóztatnának.

A lap előfizetési ára: július-decemberre 2 frt; július-szeptemberre 1 frt o. é. Az előfizetési pénzeket kérjük a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyula-Fehérvárra a várba cizezni.

Tisztelettel kérjük továbbá e lap barátait s pártfogóit, hogy azt ismerőseik körében terjeszteni s a lapnak új előfizetőket szerezni sziveskednének.

Gyula-Fehérvárrt, 1883. jun. 16.

A szerkesztő-bizottság.

Kiadja: Az erdélyi r. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: BALOGH IGNÁCZ, Dr. CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, STRAUBERT ÖDÖN.

Nyomatott a püsp. lyc. nyomda gyorssajtóján (Lövy B.-nál) Gyula-Fehérvárrt.